
Ustawa o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.), to jeden z podstawowych dokumentów konstytuujących działanie organizacji pozarządowych w Polsce. Wynika bezpośrednio z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, która gwarantuje wolność zrzeszania się. Ustawa jest kolejnym, bardzo istotnym aktem kładącym podwaliny pod rozwój instytucjonalnej współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Rozpatrując wpływ ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rozwój organizacji pozarządowych w Polsce należy zwrócić uwagę przede wszystkim na fakt, iż zapewniła ona ramy prawne finansowania ze środków publicznych działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe. Dokument ten przyczynił się również do rozpowszechniania swego rodzaju kultury współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, a organizacjami pozarządowymi. Współpraca ta polega również na propagowaniu także innych, pozafinansowych form wspólnego działania, takich jak wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach swej działalności, konsultowanie aktów normatywnych czy tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym.

Dodatkowo wprowadzone ustawą obligatoryjne tworzenie przez gminy programów współpracy z sektorem pozarządowym niejako wymuszało refleksję administracji nad potrzebą prowadzenia tej współpracy.

Celem Ustawy jest również uregulowanie zasad:

- prowadzenia działalności pożytku publicznego,
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego,
- sprawowanie nadzoru przez organy administracji publicznej nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- kreślenie zasad współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną oraz zasad zlecania zadań publicznych i przyznawania dotacji,
- wykonywanie świadczeń przez wolontariuszy.

Zgodnie z Ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organizacje pozarządowe mogą ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego i co z tym związane, korzystać z uprawnień wynikających z bycia taką organizacją.

Według Ustawy organizacją pożytku publicznego może być organizacja pozarządowa, która spełnia łącznie następujące wymagania:

„Wystarczy, że dana jest nam szansa, byśmy mogli stać się tym, kim pragniemy.”

- prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności, lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa,
 - może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,
 - nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznacza na działalność statutową,
 - posiada statutowy kolejalny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru,
 - członkowie organu zarządzającego nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
 - statut lub inne akty wewnętrzne organizacji pozarządowych, zabraniają m.in. udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem organizacji w stosunku do jej członków, przekazywania ich majątku na rzecz ich członków, wykorzystywania majątku na rzecz członków,
- zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organizacji.

Organizacja pożytku publicznego, mogą korzystać z możliwości przekazania im 1% podatku od podatników, a także zwolnienia lub obniżki z opłat w podatku od nieruchomości, zwolnienia z opłaty skarbowej czy opłat sądowych. Wszystkie te przywileje dotyczą jedynie zwolnienia z opłat związanych z działalnością pożytku publicznego.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oddaje również w ręce mieszkańców narzędzie inicjatywy lokalnej. Tzn. mieszkańcy jednostki samorządu terytorialnego bezpośrednio, bądź za pośrednictwem organizacji pozarządowych, lub wymienionych podmiotów mogą złożyć wniosek o realizację zadania publicznego do jednostki samorządu terytorialnego, na terenie której mają miejsce zamieszkania lub siedzibę.

Wniosek może dotyczyć realizacji zadania publicznego w zakresie działalności:

- wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, w szczególności budowę, rozbudowę lub remont dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej, budynków oraz obiektów architektury stanowiących własność j.s.t.:
- na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego; a także kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- w zakresie edukacji, oświaty i wychowania,
- w sferze kultury fizycznej i turystyki,
- w sferze ochrony przyrody, w tym zieleni w miastach i wsiach,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego.